

УДК 330.322
JEL: E22; G11; L64; R11
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-142-148>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У МАШИНОБУДІВНУ ГАЛУЗЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

©2022 НЕСТЕРЧУК О. С., ГРЕЧКО А. В.

УДК 330.322
JEL: E22; G11; L64; R11

Нестерчук О. С., Гречко А. В. Проблеми та перспективи залучення інвестиційних ресурсів у машинобудівну галузь в умовах воєнного стану

Мета статті полягає в дослідженні стану українських підприємств машинобудування та особливостей вливання інвестиційних ресурсів в їх діяльність, а також у виявленні проблем і перспектив залучення інвестиційних ресурсів у галузь під час російсько-української війни. На основі аналізу, систематизації й узагальнення праць багатьох вітчизняних дослідників, а також даних Державної служби статистики України було розглянуто динаміку залучення капітальних і прямих іноземних інвестицій в українські машинобудівні підприємства в період 2014–2022 рр. У результаті дослідження було виділено сектори машинобудування з найбільшою інвестиційною привабливістю та обґрунтовано доцільність вливання інвестиційних ресурсів саме в них. Виявлено й охарактеризовано основні тенденції та проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівного сектора вітчизняної економіки. Обґрунтовано, що через загострення воєнного конфлікту частина підприємств машинобудування України зазнала значних руйнувань, тому наявна нагальна потреба в інвестиційних ресурсах. Проведено загальний аналіз потреб українських підприємств машинобудування в інвестиційних ресурсах та виділено конкретні суми необхідного фінансування. Виділено підприємства машинобудування України, які займають пріоритетні позиції в галузі та потребують найбільшої кількості інвестиційних ресурсів. Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є розробка стратегій та проєктів, направлених на залучення саме іноземних інвестиційних ресурсів у галузь вітчизняного машинобудування – як під час війни, так і після її закінчення – оскільки активне надання інвестиційних ресурсів дозволить трансформувати українську галузь машинобудування у більш інноваційну, тим самим сприяючи поліпшенню стану національної економіки України в цілому.

Ключові слова: машинобудування, війна, воєнний стан, інвестиційні ресурси, капітальні інвестиції, прямі іноземні інвестиції.

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Нестерчук Олександра Сергіївна – магістрант кафедри економіки і підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: alexandrafurs93@gmail.com

Гречко Алла Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки і підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: alla_grechko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4913-9674>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2365550>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208141832>

UDC 330.322
JEL: E22; G11; L64; R11

Nesterchuk O. S., Hrechko A. V. The Problems and Prospects of Attracting Investment Resources in the Machine-Building Industry in the Conditions of Martial Law

The article is aimed at studying the state of Ukrainian machine-building enterprises and the peculiarities of the infusion of investment resources into their activities, also identifying problems and prospects for attracting investment resources to the industry during the Russian-Ukrainian war. Based on the analysis, systematization and generalization of the works of many domestic researchers and data from the State Statistics Service of Ukraine, the dynamics of attracting capital and foreign direct investment in Ukrainian machine-building enterprises in the period 2014–2022 was considered. As result of the study, the machine-building sectors with the greatest investment attractiveness are identified and the expediency of infusion of investment resources exclusively into them was substantiated. The main tendencies and problems of investment support for innovative development of the machine-building sector of the domestic economy are identified and characterized. It is substantiated that as a result of the aggravation of the military conflict, part of the machine-building enterprises of Ukraine has suffered significant damage, so there is an urgent need for investment resources. A general analysis of the needs of Ukrainian machine-building enterprises in investment resources was carried out and specific amounts of necessary financing were distinguished. The machine-building enterprises of Ukraine, which occupy priority positions in the industry and require the largest amount of investment resources, are allocated. Prospects for further research in this direction are the development of strategies and projects directed towards attracting foreign investment resources to the field of domestic engineering – both during the war and after its end – since the active provision of investment resources will transform the Ukrainian machine-building industry into a more innovative one, thereby contributing to the improvement of the state of the national economy of Ukraine in general.

Keywords: machine-building, war, martial law, investment resources, capital investments, foreign direct investment.

Fig.: 4. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Nesterchuk Oleksandra S. – Graduate Student, Department of Economics and Entrepreneurship, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: alexandrafurs93@gmail.com

Hrechko Alla V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: alla_grechko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4913-9674>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2365550>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208141832>

Машинобудування є однією з найбільш вагомих галузей промисловості, адже її стан і темпи розвитку визначають перспективи та виробничий потенціал багатьох сфер національної економіки. Саме цей промисловий сектор має найбільше можливостей для створення та реалізації технічних, технологічних і товарних інновацій. Поряд із цим, реалізація ефективної політики розвитку підприємств машинобудівної галузі потребує акумуляції значних інвестиційних ресурсів та пошуку оптимальних джерел їх формування. На сьогоднішній день роль машинобудівної галузі зростає, оскільки в умовах війни знищуються виробничі потужності, руйнуються об'єкти виробничої та соціальної інфраструктури, і саме продукція машинобудівної галузі стає однією з базових у процесі ліквідації наслідків війни. Проте зростання попиту на продукцію машинобудування, відповідно, призведе до необхідності нарощення виробничого потенціалу, оновлення виробничої бази, переорієнтації виробничих процесів та залучення значних інвестиційних ресурсів. Реалізація зазначених заходів є складним і довготривалим процесом в умовах ведення військових дій на території України. Таким чином, постає питання виявлення проблемних і перспективних аспектів залучення інвестиційних ресурсів у машинобудівну галузь, що робить дане дослідження своєчасним та актуальним.

Вагомий внесок у дослідження інвестиційної політики України в галузі машинобудування та необхідності залучення інвестицій під час воєнного конфлікту зробили такі вітчизняні вчені-економісти, як: О. Г. Коваленко [1], А. М. Ковальчук [2], О. О. Лабунець [3], О. В. Попов [4], Л. В. Соколова [5], В. В. Стадник [6] та інші.

На території України в останнє десятиліття можна спостерігати поступове зниження обсягів продукції машинобудування. Причина цього полягає у високих рівнях накладних витрат, металоємності, енергозатрат; низькому рівні рентабельності та фондоддачі; великій тривалості виробничого циклу та періоду повернення інвестиційних ресурсів; значній потребі у висококваліфікованій робочій силі та високотехнологічному обладнанні [3].

Значно ускладнилася ситуація з машинобудуванням і через загострення російсько-української війни, оскільки Росія прицільно обстрілювала не лише підприємства з виробництва оборонної техніки, але й ремонтні заводи та індустріальні виробничі майданчики. У результаті цього велика кількість провідних машинобудівних підприємств просто не працюють, деякі мають пошкодження виробничої інфраструктури, а інші знаходяться в процесі релокації.

Для виправлення ситуації та досягнення економічної стабільності галузі машинобудування та країни в цілому потребуються значні інвестиційні ресурси. І наразі, незважаючи на воєнний стан і характерні для нього ризики, розробляються нові стратегії, спрямовані на залучення інвестиційних ресурсів.

Мета статті – дослідити стан галузі машинобудування України в період 2014–2022 рр.; оцінити проблеми та перспективи формування інвестиційних ресурсів машинобудівних підприємств під час російсько-української війни; на основі проведеного дослідження сформулювати ключові напрямки розвитку українського машинобудування в повоєнний період.

Наукове дослідження проводилося за допомогою аналізу та синтезу даних на основі оцінювання інформації, оприлюдненої Державною службою статистики України (2014–2022 рр.). Для написання наукової статті були застосовані загальнонаукові та спеціальні *методи дослідження*: порівняння, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація та візуалізація.

Інвестиційні ресурси підприємства – це власні або позикові економічні ресурси у вигляді матеріальних і нематеріальних цінностей (у тому числі – грошові, трудові), що використовує суб'єкт господарювання в інвестиційних проектах з метою отримання економічного ефекту.

Наразі офіційні органи статистики України ведуть облік лише грошових інвестиційних ресурсів, тому що їх вкладення найпростіше відслідковувати. Але розгляд їх динаміки досить добре відображає і весь стан залучення інвестиційних ресурсів в економіку України та в машинобудівну галузь зокрема.

Очевидно, що виникнення міждержавних конфліктів та війн провокує зменшення обсягів фінансових інвестицій до показників, майже вдвічі менших порівняно з довоєнним періодом. Проте пік зниження інвестицій, як правило, припадає на другий рік після розгортання воєнного конфлікту. За цей період інвестори встигають оцінити наявні перспективи ринку, активність сторін, безпеку роботи бізнесу та можливості фізичного забезпечення його захисту.

Досить чутливими до збройних конфліктів вважаються внутрішні інвестиції, адже розташовані в зоні бойових дій ринки цінних паперів і фондові ринки відразу реагують на небезпеку та зупиняють вкладання коштів у капітальні будівництва. Невпевненість у майбутньому змушує внутрішніх інвесторів відмовлятися від нових проектів та значно знижувати фінансування старих, а якщо справа стосується саме машинобудування, то це сильний удар по економіці постіндустріальної країни [4].

Так, у 2014 р., після початку збройного вторгнення Росії на схід України, кількість капітальних інвестицій у галузь машинобудування була зменшена на 17,5% (з 6620,68 млн грн до 5456,60 млн грн). Досягти показників капітальних інвестицій у машинобудування, що були у 2013 р., і перевершити їх вдалося лише у 2016 р. [7].

У період з 2016 по 2019 рр., незважаючи на продовження воєнного конфлікту на сході України, спостерігається позитивна динаміка капітальних інвестицій

у машинобудування. Це вказує на збільшення вкладання коштів у розвиток машинобудівних підприємств та оновлення їх фондів, що спрямовано на забезпечення зростання якості та кількості продукції, а також підвищення її конкурентоспроможності. Ситуація почала погіршуватися у 2020 р., коли кількість інвестицій зменшилася через пандемію COVID-19 (рис. 1).

Проте, якщо не враховувати негативні наслідки пандемії, стає помітним, що керівництво машинобудівних підприємств України почало розуміти важливість вкладання коштів у розвиток галузі та власне підприємство, оскільки саме це є передумовою переведення діяльності підприємств на принципи неоіндустріального суспільства та поліпшення економічного стану країни [6].

Втім, на жаль, уже у 2022 р. розуміння власників машинобудівних підприємств щодо необхідності капітальних вкладень у свої компанії абсолютно не впливає на ситуацію. Через воєнні дії в межах країни на частку металургійних і машинобудівних підприємств припало 10 із 29 пошкоджених і зруйнованих. Така статистика провокує стрімке зниження капітальних вкладень у галузь та збільшує потребу машинобудівних підприємств у фінансуванні [2].

Для розуміння важливості інвестиційних ресурсів у машинобудування на даному етапі Центр розвитку інновацій, Офіс з розвитку підприємництва та експорту, учасники національного проекту Дія.Бізнес та Advanter Group провели опитування власників машинобудівних підприємств стосовно стану їх бізнесу порівняно з періодом до 24.02.2022 р. та їх потреб у фінансуванні.

Так, згідно з проведеним опитуванням про стан бізнесу підприємств у галузі машинобудування, стало зрозуміло, що близько 50% усіх виробництв даної сфери повністю зупинили або скоротили свою діяльність (рис. 2). Варто відмітити, що така ж негативна ситуація спостерігається в будівництві та туризмі, тобто саме в тих сферах, які потребують найбільших інвестицій і пов'язані з логістикою.

Що стосується необхідності фінансування, то більше 45% опитаних підприємств потребують інвестицій у розвиток в розмірі від 300 тис. дол. до 1 млн дол. (рис. 3).

Проведене опитування дає змогу зробити висновки, що на фоні загострення воєнного конфлікту галузь машинобудування вже не здатна повноцінно функціонувати лише за рахунок капітальних інвести-

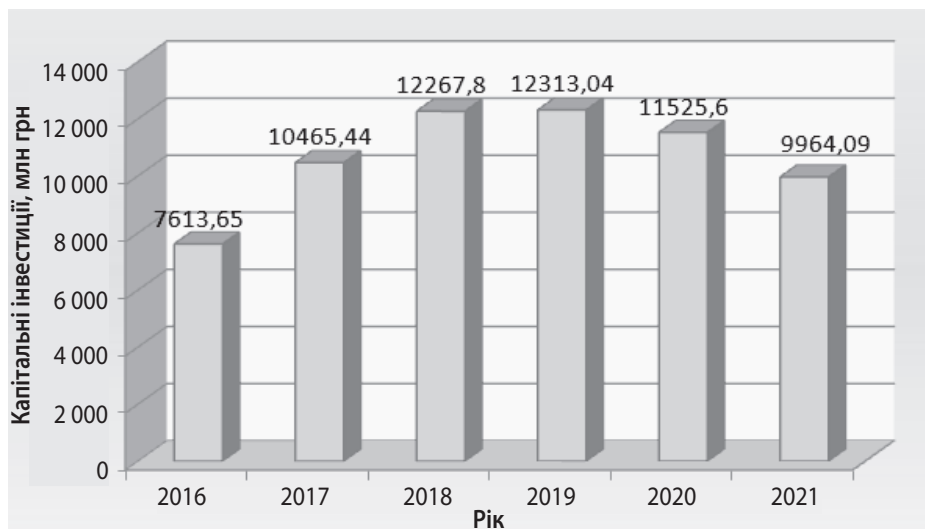

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій підприємств машинобудівної галузі у 2016–2021 роках, млн грн
Джерело: складено на основі [8].

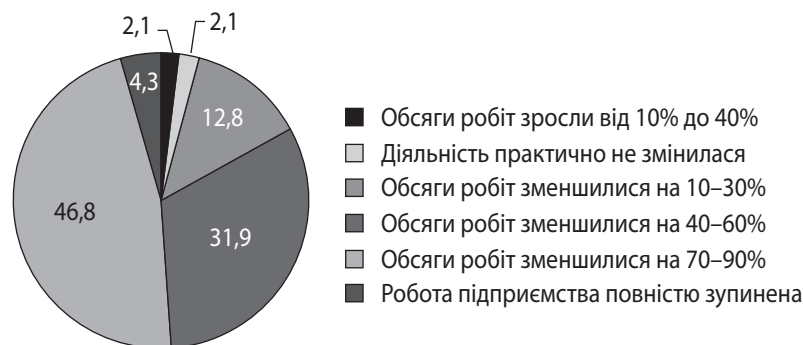

Рис. 2. Стан бізнесу машинобудівних підприємств на вересень 2022 р. порівняно з періодом до 24.02.2022 р., %
Джерело: складено на основі [10].

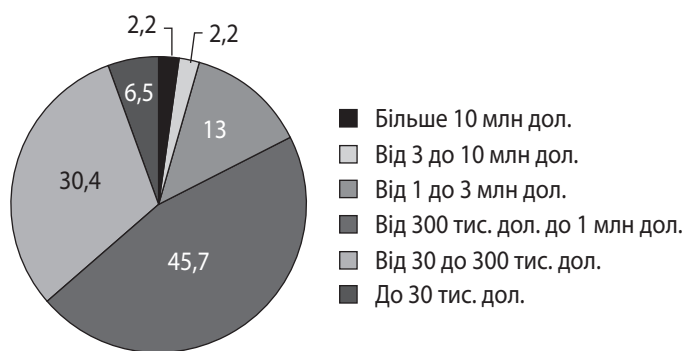

Рис. 3. Потреба підприємств машинобудування у фінансуванні станом на вересень 2022 р., %

Джерело: складено на основі [10].

цій, вона потребує значних обсягів прямих іноземних інвестицій.

Проте іноземні інвестори ще до початку російсько-української війни не дуже охоче вкладалися в дану галузь, що в основному було пов'язано зі зношенням основних технічних засобів машинобудування. Так, уже у 2018 р. можна було спостерігати показник зносу технічних засобів машинобудування в розмірі 67% [5]. З розгортанням бойових дій на території України процес оновлення основних засобів було призупинено. Водночас з'явився запит з боку підприємств машинобудування на залучення інвестицій тепер уже для повного відновлення зруйнованих виробничих потужностей. Таким чином, питання залучення інвестиційних ресурсів у досліджувану галузь постало більш гостро – на фоні зростання попиту на продукцію машинобудування, необхідну для відновлення соціально-економічної інфраструктури.

Разом із цим, ще у 2017 р., на Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD) було наголошено, що українське машинобудування можна вважати конкурентним лише за виробництвом енергогенерувальних машин та обладнання. Такі висновки були зроблені на основі показників експортної конкурентоспроможності, відносних порівняльних переваг і відносних торговельних переваг. Зрозуміло, що така заява UNCTAD не додає українському машинобудуванню нових іноземних інвесторів.

Ситуація почала поліпшуватися з кінця 2017 р., оскільки владою активно стимулювалася розробка нових проектів, спрямованих на залучення в українську промисловість, у тому числі машинобудування, іноземних інвесторів. Відбулося вдосконалення інституціонального забезпечення іноземного інвестування промисловості в Україні. Так, у 2019 р. вдалося досягти того, що 6,2% від загальних іноземних капіталовкладень у промисловість припадали на машинобудування.

До 2019 р., незважаючи на продовження воєнних дій на сході України, вдалося досягти відносно стабільних іноземних інвестицій у машинобудування (рис. 4).

Найбільшими інвесторами в машинобудування є ті країни, які й здійснюють найбільшу кількість капіталовкладень в українську промисловість. До числа таких країн входять Нідерланди, Швейцарія, Кіпр, Німеччина та Велика Британія [7]. Вагома частка їх інвестиційних капіталовкладень спрямована на запровадження нових технологій виробництва та заміну застарілих машин і устаткування.

Станом на 2022 р. в Україні нараховується більше ніж 70 промислових машинобудівних підприємств, які характеризуються досить різною географією свого розміщення. Проте найбільші підприємства машинобудування України, в основному, розташовуються в тих містах, що межують із зоною фронту або де ведуться активні бойові дії (табл. 1).

Центрами суднобудування України є міста, які мають вихід до моря, а саме: Одеса, Миколаїв, Запоріжжя та Маріуполь. Два з цих міст знаходяться під постійними обстрілами, а Маріуполь взагалі знищений. Таким чином, іноземним інвесторам недоцільно вкладати свої кошти в даний сектор підприємств машинобудування. Аналогічна ситуація із сільськогосподарським, авіаційним і залізничним машинобудуванням. Тому чекати прямих іноземних інвестицій у підприємства в Україні, доки триває війна, – марно. Тож доречним і більш реалістичним буде розглянути саме післявоєнні перспективи залучення інвестиційних ресурсів.

Очевидно, що найбільш вагомими джерелами фінансування повоєнної відбудови України в цілому повинні стати репарації від країни-агресора та допомога міжнародної спільноти.

Після виконання цієї базової умови ключовими цілями першого етапу повоєнної відбудови економіки мають стати:

- відбудова знищених або пошкоджених унаслідок війни майна та інфраструктури;
- швидке відновлення економічної діяльності та стимулювання пришвидшення обертання грошових коштів у національній економіці;
- повернення в Україну біженців, внутрішньо-переміщених осіб та їх залучення до економічних процесів;

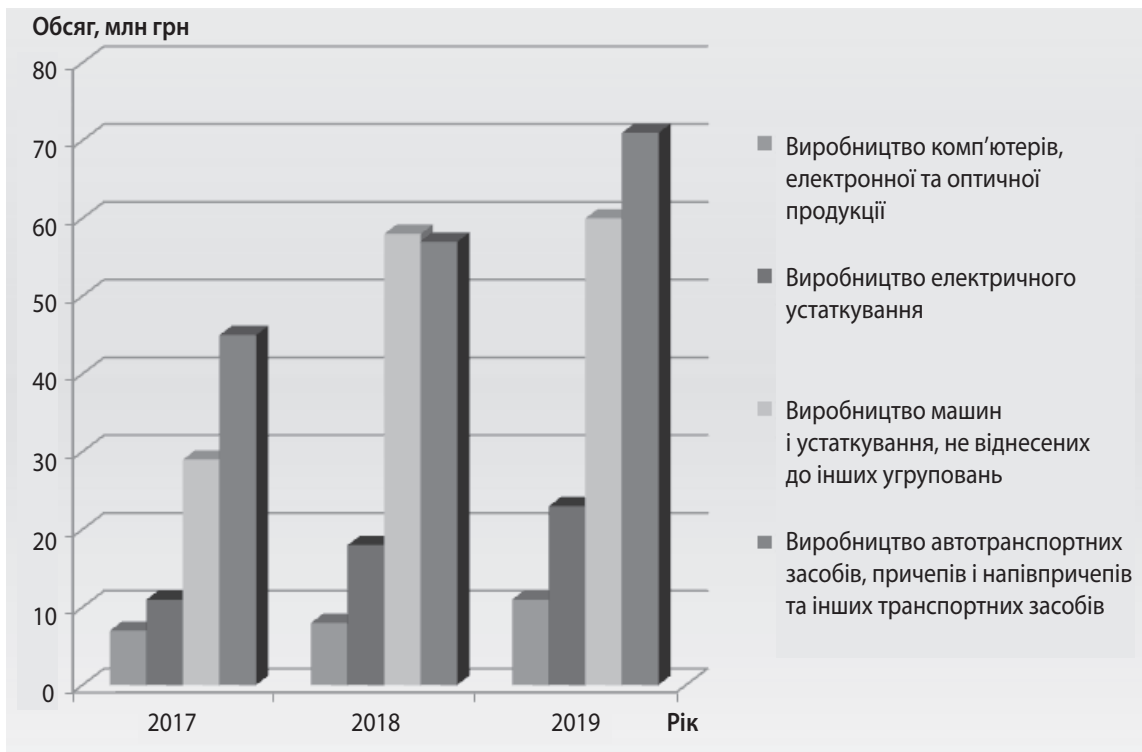

Рис. 4. Обсяг прямих іноземних інвестицій у галузь машинобудування протягом 2017–2019 рр., млн грн

Джерело: складено на основі [8].

Таблиця 1

Територіальне розташування провідних підприємств машинобудування в Україні

Підприємство	Галузь	Місто розміщення	Продукція
Херсонський суднобудівний завод	Суднобудування	Херсон	Кораблі
Авіаційний завод «Антонов»	Авіаційна	Харків	Літаки, гвинтокрили
Харківський тракторний завод	Тракторна	Харків	Трактори
Крюківський вагонобудівний завод	Залізнична	Кременчук	Тепловози, вагони, цистерни
Запорізький автомобільний завод	Автомобільна	Запоріжжя	Автомобілі, автобуси, тролейбуси, трамваї, автокрани, мотоцикли

Джерело: складено на основі [1; 7].

г) формування засад для стійкого економічного зростання за рахунок розвитку машинобудування.

І вже на другому етапі відбудови України міжнародна допомога має спрямовуватися на підтримку промисловості, у т. ч. машинобудування, та впровадження сучасних інноваційних технологій. Тут можна розглянути декілька напрямків:

1) ВПК. Повторити повоєнний досвід Японії після Другої світової війни в повному обсязі неможливо. Проте, в перспективі, можливо, що США зосередять у себе акції найбільших компаній ВПК України, таким чином встановивши антимонопольний контроль над цією галуззю промисловості [9]. Адже наші військові концерни є олігополістичними утвореннями, які час-

то працюють не на майбутнє країни, а на власників-олігархів. Інтелектуальною складовою вони забезпечені, але немає держзамовлень, або вони пропонують неринкові ціни. Проте, якщо вдасться стимулювати розвиток військово-промислового комплексу (в якому в нас уже є перспективні розробки), то Україна зможе як використовувати їх всередині країни, так і експортувати, як Ізраїль. Ключову роль на початковому етапі мають зіграти саме держзамовлення й обмеження імпорту.

2) Електроніка та автомобілебудування. Цей ринок у світі вже давно забрали Японія, Китай, Німеччина, США та інші. Проте, скажімо, винахідництво якоїсь унікальної плати для автомобілів Tesla могло б стати «візитною карткою» України. Альтернативою створення плати може стати її збирання, адже Україна

завдяки своєму географічному положенню могла б стати центром збору азійських чи американських автомобілів. Втім для цього потрібні гарантії безпеки країни.

3) *Біотехнології та біоінженерія*. Наразі у світі прогноують, що через 10–20 років (а може, і раніше) дуже затребуваною буде біоінженерія. Тому розвиток біотехнологій гарантуватиме і попит на обладнання для їх розробок (наприклад, обладнання для аналізу біологічних агентів). Даний напрямок можна стимулювати за рахунок держпідтримки: субсидії, пільгові кредити, високі мита на імпорт готової конкурентної продукції, обмеження іноземних інвестицій, або, навпаки, – їх стимулювання (тяжіння до сировинної та кадрової складової). Інструментами можуть стати програми із залучення коштів для створення нових бізнесів.

4) *Авіа-космічне машинобудування*. Не варто забувати і про космічну галузь, яка вже стала стратегічно важливою галуззю економіки багатьох країн. І хоча Україна раніше входила до елітної дев'ятки країн, які мають замкнутий технологічний цикл створення та виробництва авіатехніки, проте наразі ця галузь у нас в занепаді. Це одна з найбільш корумпованих галузей промисловості України, адже в нас є розробки, є фінансування, є попит на літальні апарати, проте немає ефективного антикорупційного механізму в цій сфері. Також важливою є зміна іміджу України, яка поки сприймається світовою спільнотою більше як «сировинний додаток», – за рахунок коригування державної політики, через обмеження експорту комплектуючих (як цим вдало користувалася Росія), вдосконалення митного законодавства з позиції зростання протекціонізму по відношенню до вітчизняної машинобудівної галузі. Щоправда, тоді питання постане в конкурентності ціни таких комплектуючих, тому потрібно детальніше проаналізувати ринок.

5) *Сільськогосподарське машинобудування*. Загалом, у цій сфері багато чого вже зроблено. Так, наприклад, відкрито ринок землі, тож у найближчому майбутньому іноземці зайдуть на український ринок землі та потребуватимуть обладнання, і не радянського, а новітнього. Тому цей напрямок (машинобудування с/г обладнання) є найбільш перспективним, на нашу думку. Очікуваним буде значне іноземне капіталовкладення в такі підприємства, а з боку держави інструментами будуть: доступні кредити для фермерів на придбання сучасного обладнання, пільговий період сплати податків, субсидії тощо

Водночас дуже багато залежить від того, на яких умовах і в яких кордонах закінчиться війна. Якщо вдасться повернутися до кордонів 1991 р., то можна розглядати машинобудування для видобувної промисловості й отримати доступ до більшої кількості ресурсів чорної металургії.

ВИСНОВКИ

На фоні російсько-української війни, яка триває з 2014 р. і призвела до окупації частини території

України, галузь машинобудування поступово занепадає. Так, з 2014 р. по 2021 р. конкурентоспроможність українських підприємств машинобудування на міжнародних ринках знизилася з 16,8% до 9%.

Головною проблемою машинобудівних підприємств України є застарілість робочого устаткування та технологій виробництва, а основні інвестиційні ресурси, наявні в цій галузі, є грошовими та капітальними, хоча підприємства нагально потребують вливання іноземних інвестиційних ресурсів. Ще до загострення воєнного конфлікту з Росією у 2022 р. іноземні інвестори неохоче вкладалися в машинобудівні підприємства України, а тепер це несе із собою максимальні ризики втрати коштів.

Таким чином, після закінчення війни необхідно розробити стратегію, спрямовану на залучення іноземних інвестиційних ресурсів у галузь машинобудування України. Тут доречно розглянути п'ять найбільш перспективних напрямків: воєннопromисловий комплекс, електроніка та автомобілебудування, біоінженерія, авіа-космічне машинобудування, сільськогосподарське машинобудування.

Враховуючи той факт, що частина українських підприємств машинобудування зруйнована через російські атаки, це дасть можливість їх відбудови згідно з європейськими стандартами. До цього вже навіть зроблено перші кроки: в травні 2022 р. Європейська комісія розробила проєкт Rebuild Ukraine, який спрямований на відбудову України після завершення війни, а також на підтримку економіки, ефективного державного управління та інтеграції з Європейським Союзом. Відомо, що ЄС планує виділити понад 500 млрд євро для відновлення України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Коваленко О. Г. Підприємства сільськогосподарського машинобудування, існуючий стан та інвестування // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні : збірник наукових праць IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 12 березня 2021 р.). Вінниця, 2021. С. 377–379. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11552/9647>
2. Ковальчук А. М., Копча Ю. Ю. Сучасні передумови розвитку підприємств машинобудування в реаліях неоіндустріального суспільства. *Економічний вісник*. 2021. № 2. С. 188–198. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/74.188>
3. Лабунець О. О., Грушевицька А. Б. Вплив інвестицій на розвиток машинобудівної галузі України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 5. Т. 1. С. 105–109. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5388/1/Лабунець.pdf>
4. Попов О. В., Фадеев В. А., Мехович С. А. Технологічний реінжиніринг виробничої інфраструктури промислових підприємств та сучасна інвестиційна

- політика в Україні. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2022. № 1–2. С. 20–26.
DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2022.01.03>
5. Соколова Л. В., Стойка О. В. Сучасний стан машинобудування України та тенденції його розвитку за умов незбалансованої економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 11.
DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.5.
 6. Стадник В. В., Поліщук Т. А. Проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 3. Т. 1. С. 131–136.
URL: <http://elar.khmn.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4835/1/СТАДНИК.pdf>
 7. Україна. Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення. Серпень 2022. Київ, 2022. 269 с.
URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-ocinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_ukr-1.pdf
 8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
 9. Железняк Я. 5 історій економічного успіху після війни: світовий досвід для України // LB.ua. 13.04.2022.
URL: https://lb.ua/economics/2022/04/13/513199_5_istoriy_ekonomichnogo_uspihu_pislya.html
 10. Стан та потреби бізнесу в Україні: секторальний розріз, вересень 2022 // Дія.Бізнес. 21.10.2022.
URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-ukraini-sektoralnij-rozriz-veresen-2022>

REFERENCES

- Kovalchuk, A. M., and Kopcha, Yu. Yu. "Suchasni peredumovy rozvytku pidpriemstv mashynobuduvannia v realiiakh neoindustrialnoho suspilstva" [Current Prerequisites for the Development of Engineering Companies in the Realities of the Neo-Industrial Society]. *Ekonomichnyi visnyk*, no. 2 (2021): 188-198.
DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/74.188>
- Kovalenko, O. H. "Pidpriemstva silskohospodarskoho mashynobuduvannia, isnuuuchy stan ta investuvannia" [Agricultural Machine Building Enterprises, Current Situation and Investment]. *Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsiino-investytsiinykh protsesiv v Ukraini*. 2021. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/view-File/11552/9647>
- Labunets, O. O., and Hrushevytska, A. B. "Vplyv investytsii na rozvytok mashynobudivnoi haluzi Ukrainy" [In-

fluence of Investments on the Development of the Machine-Building Industry of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 5, part 1 (2016): 105-109. <http://elar.khmn.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5388/1/Лабунець.pdf>

Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <https://ukrstat.gov.ua/>

Popov, O. V., Fadeiev, V. A., and Mekhovych, S. A. "Tekhnolohichni reinzhnirynh vyrobnychoi infrastruktury promyslovykh pidpriemstv ta suchasna investytsiina polityka v Ukraini" [Technological Reengineering of Production Infrastructure of Industrial Enterprises and Modern Investment Policy in Ukraine]. *Enerhozberzhennia. Enerhetyka. Enerhoaudyt*, no. 1-2 (2022): 20-26.
DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2022.01.03>

"Stan ta potreby biznesu v Ukraini: sektoralnyi rozriz, veresen 2022" [State and Needs of Business in Ukraine: Sectoral Breakdown, September 2022]. *Diia.Biznes*. October 21, 2022. <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-ukraini-sektoralnij-rozriz-veresen-2022>

Sokolova, L. V., and Stoika, O. V. "Suchasnyi stan mashynobuduvannia Ukrainy ta tendentsii yoho rozvytku za umov nezbalansovanoi ekonomiky" [The Current State of Machine-Building in Ukraine and the Tendency of its Development under Conditions of Unbalanced Economy]. *Efektivna ekonomika*, no. 11 (2019).
DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.5

Stadnyk, V. V., and Polishchuk, T. A. "Problemy investytsiinoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku vitchyznianskykh mashynobudivnykh pidpriemstv" [Problems of Investment Support of Innovative Development of Domestic Machine Building Enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 3, part 1 (2016): 131-136. <http://elar.khmn.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4835/1/СТАДНИК.pdf>

"Ukraina. Shvydka otsinka zavdanoi shkody ta potreb na vidnovlennia. Serpen 2022" [Ukraine. Rapid Assessment of Damage and Restoration Needs. August 2022]. Kyiv, 2022. https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-ocinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_ukr-1.pdf

Zhelezniak, Ya. "5 istorii ekonomichnogo uspikhu pislia viiny: svitovy dosvid dlia Ukrainy" [5 Stories of Economic Success after the War: World Experience for Ukraine]. *LB.ua*. April 13, 2022. https://lb.ua/economics/2022/04/13/513199_5_istoriy_ekonomichnogo_uspihu_pislya.html